

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

นิทานเรื่องกาลกิณีที่มีที่มาจากเรื่องกาชาดชาคคและสุสันธิชาคค เป็นเรื่อง
ที่แพร่หลายในเมืองไทยมานานแล้ว จนมีคำเรียกหญิงหลายใจว่า "นางกาลกิณี"
เพราะนางกาลกิณีนี้นั้นมีท้าวพรหมหัตถ์เป็นสามีอยู่แล้ว ก็ยังหันไปรักชายอื่นอีก คือ
พญาครุฑและคนธรรพ์

เรื่องกาลกิณีมีคนธรรพ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับควาย ถึงแม้คนธรรพ์จะอยู่ในราช
สำนัก แต่ก็หาใช่คนธรรมดาไม่ มีอิทธิฤทธิ์มากกว่าคนธรรมดา อย่างไรก็ตาม
ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่บุคคลธรรมดาก็ยังเกี่ยวข้องกับนางกาลกิณีซึ่งเป็นมนุษย์ นอกจากเรื่อง
กาลกิณีแล้ว คนธรรพ์ยังมีกล่าวถึงในวรรณคดีไทยเล่มอื่น ๆ อีก แม้แต่แบบการแต่งงาน
ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "คนธรรพวิวาท" ก็มีหลายครั้งในวรรณคดีไทย การที่วรรณคดี
ไทยมีคนธรรพ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายครั้งหลายครา จึงทำให้คนธรรพ์เป็นบุคคลที่น่า
น่าสนใจว่าคนธรรพ์เป็นมนุษย์หรือเทวดาชนิดใด มีลักษณะและอุทธานุภาพเป็นอย่างไร

เมื่อเป็นดังนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจ อยากรู้เรื่องราวของคนธรรพ์ให้
ชัดเจน และตัดสินใจทำวิจัยเรื่องคนธรรพ์ให้แลเห็นลักษณะและบทบาทอย่างแจ่มแจ้ง

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาและ
บทบาทในด้านต่าง ๆ ของคนธรรพ์ ทั้งในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี อันเป็น

การรวบรวมเรื่องราวของคนรพที่ปรากฏในวรรณคดีทั้ง ๒ แขนงนี้ และบทบาท
ของคนรพบางคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวรรณคดีไทย และขยายความ
ให้กว้างขวางออกไปอีก

ในวรรณคดีบาลี คนรพที่กล่าวถึงมากที่สุดและมีเรื่องราวมากที่สุด
ได้แก่ บัญจสิขะ ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าและเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า
มากกว่าคนรพอื่น ๆ แม้กระทั่งพระอินทร์ยังต้องให้คนรพผู้นี้นำเสด็จเข้าเฝ้า
พระพุทธเจ้า

ในวรรณคดีสันสกฤต ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและบทบาทของ
คนรพ เช่น ในคานเป็นภูมิความสามารถพิเศษทางดนตรี ในคานการรบ ในคาน
ความสัมพันธ์ของคนรพกับความเชื่อถือในพิธีแต่งงานของอินเคียโบราณ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ในวรรณคดีสันสกฤตจากคัมภีร์
พระเวท ศตปถะ พราหมณะ มหาภารตะ รามายณะ และปุราณะฉบับต่าง ๆ
ที่กล่าวถึงคนรพ ได้แก่ วิชาปุราณะ อัคนิปุราณะ ภาควัตปุราณะ รวมทั้ง
หริวงส์ ซึ่งเป็นภาคผนวกของมหาภารตะ และวรรณคดีประเภทนิทาน ได้แก่
กถาสริตสาคร ตลอดจนคำราและเอกสารต่าง ๆ ที่นักปราชญ์ของอินเดียและ
ต่างประเทศได้รวบรวมเรียบเรียงไว้

คนรพในวรรณคดีบาลี ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก
เป็นหลัก นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าจากอรรถกถาต่าง ๆ เช่น อรรถกถาชาดก
สุมังกลวิลาสินี เป็นต้น ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้รวบรวมเรียบเรียงไว้เป็น
ส่วนประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นการรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและบทบาทของคนธรรมดา ทั้งในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดีบาลี หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ได้จากตำราภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี และภาษาไทย อันจะทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของคนธรรมดา ทั้งจะเป็นผลในการศึกษาวรรณคดีสันสกฤต วรรณคดีบาลี และวรรณคดีไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย